

ОПП 1.2.4. Економіка підприємства

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Економіка підприємства» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Бакалавр» спеціальності «Економіка».

Предметом дисципліни «Економіка підприємства» є виявлення конкретних форм прояву економічних законів і закономірностей у підприємницькій діяльності суб'єктів господарювання.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна «Економіка підприємства» тісно пов'язана з дисциплінами «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Історія економічних вчень», які вивчаються раніше, а також є базою для вивчення дисциплін «Статистика», «Фінанси», «Менеджмент» та ін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка підприємства» є формування у студентів здатностей самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні підприємств.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Економіка підприємства» є вивчення господарських процесів, що відбуваються у виробничо-комерційних системах підприємств; закріплення комплексу економічних знань; засвоєння досягнень теорії та практики управління підприємствами.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання:

- економічні основи функціонування підприємства в системі ринкових відносин;
- чинники зовнішнього середовища та ступінь їх впливу на результативність діяльності підприємства;
- сутність та принципи планування діяльності підприємства;
- організаційно-економічні передумови обґрунтування стратегії підприємства, її види;
- систему факторів функціонування підприємства;
- закономірності здійснення виробничих процесів;
- особливості реалізації економічних відносин;
- методи визначення потужності підприємства, її види, показники використання;
- зміст та завдання виробничої програми підприємства, її місце у системі господарських планів;
- ресурсний потенціал підприємства;
- склад матеріальних ресурсів, планування потреби їх;
- сутність та завдання матеріально-технічного забезпечення підприємства;
- засоби виробництва, їх склад і структуру, показники використання;
- умови та форми здійснення відтворення основних фондів;
- характеристику персоналу підприємства та чинники його формування;
- продуктивність праці та чинники її підвищення;
- форми мотивації праці робітників;
- системи оплати праці;
- основні напрями науково-технічного прогресу;
- сутність та напрями інтенсифікації виробництва;
- методи обліку, оцінки витрат та результатів діяльності підприємства;

- сутність собівартості, її види, методи визначення;
- джерела утворення доходів підприємства та резерви їх підвищення;
- види прибутку підприємства; показники прибутку та рентабельності;
- напрями та фактори підвищення ефективності діяльності підприємства;
- напрями та фактори підвищення конкурентоспроможності підприємства та його продукції.

вміння:

- проводити розрахунки щодо визначення основних техніко-економічних показників діяльності підприємства;
- проводити аналіз та оцінку динаміки основних техніко-економічних показників діяльності підприємства;
- проводити розрахунки виробничої потужності підприємства та показників ефективності її використання;
- визначати резерви збільшення виробничої потужності підприємства;
- визначати валову, товарну, реалізовану, кінцеву та чисту продукцію підприємства;
- визначати фактори, що впливають на обсяг виробництва продукції;
- розроблювати окремі планово-економічні та звітні документи;
- розраховувати показники використання основних засобів та оборотних коштів;
- нормувати оборотні засоби;
- визначати показники використання персоналу підприємства;
- розраховувати продуктивність праці та визначати чинники її формування;
- визначати розмір оплати праці та фонд оплати праці на підприємстві;
- обирати порядок складання кошторисів підприємства та калькуляцій продукції;
- обґрунтовувати ціни на продукцію підприємства на основі кошторисів та калькуляцій, а також впливу факторів зовнішнього середовища підприємства;
- визначати «критичну точку виробництва»;
- визначати резерви оптимізації поточних витрат підприємства;
- визначати фактори формування доходів від операційної діяльності;
- розраховувати показники прибутку та рентабельності, фактори, що визначають їх рівень;
- проводити розподіл прибутку підприємства;
- проводити систематизацію інформації, яка необхідна для складання планово-економічної та звітної документації;
- приймати певні рішення щодо підвищення ефективності діяльності підприємства

способи мислення:

- формування суджень – форми мислинневого відображення об'єктивної дійсності, яка полягає у ствердженнях наявності або відсутності ознак, властивостей або відносин у сфері діагностики діяльності підприємства;
- пропонування міркувань – низки пов'язаних суджень, спрямованих на те, щоб з'ясувати істинність якої-небудь думки у сфері діагностики діяльності підприємства, доведення її або заперечення;
- створення умовисновків – виведення з одного або декількох суджень у галузі діагностики діяльності підприємства нового;
- генерування понять – пізнання сутності предметів і явищ у межах економічної діагностики в їх істотних зв'язках та відносинах, узагальнення їх істотних ознак.

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- здатність використовувати знання, вміння та навички для теоретичного та практичного освоєння проблем і перспектив господарської діяльності підприємства та планувати, організовувати, реалізовувати, презентувати відповідні наукові дослідження;

- ґрунтовні знання історичних засад розвитку теорії і практики діагностики діяльності підприємства, ідейних вчень класиків маркетингу, економіки, менеджменту, фундаментальних постулатів та парадигм, новітніх прогресивних тенденцій розвитку суб'єктів господарювання;

- ґрунтовні знання класичного та сучасного наукового інструментарію дослідження соціально-економічних явищ та процесів у господарській діяльності підприємства;

- здатність організовувати та проводити економічні дослідження, використовуючи сучасну методологію та інформаційні технології;

- здатність застосовувати одержані знання з різних предметних сфер економічної діагностики для формулювання нових теоретичних трактувань і положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій;

- здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами у господарській діяльності підприємства, ідентифікувати та оцінювати чинники впливу;

- ґрунтовні знання особливостей, інструментарію, новітніх напрямків економічних досліджень та здатність формувати ефективну діяльність суб'єктів господарювання.

морально-етичні цінності:

- сформувати уявлення про моральні цінності людини;

- здатність висловлювати своє судження про роль і значущість моральних цінностей у житті людини;

- формувати вміння щодо аналізу мотивів та вчинків людей, моделювати та розв'язувати ситуації, пов'язані з виконанням професійних обов'язків у колективі;

- розвивати почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;

- виховувати самостійність, волю, моральність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 420 годин 14 кредитів ЄКТС.

2 Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Теорії та моделі підприємства.

Підприємство як система та як економічний об'єкт. моделі побудови підприємства. Ознаки підприємства. Напрямки діяльності підприємств та їх функціональні моделі.

Еволюція теорій економіки підприємства. Класична теорія підприємства. Неокласична теорія підприємства. Інституціональна теорія підприємства. Еволюційна теорія підприємства. Підприємницька та інтеграційна теорії підприємства.

Сучасні наукові напрями та концепції дослідження економіки підприємства. Основні функції та наукові напрями економіки підприємства.

Тема 2. Основи підприємництва.

Сутність та функції підприємницької діяльності. Складові підприємництва та їх зміст. Принципи здійснення підприємницької діяльності. Форми і моделі підприємницької діяльності. Типи професійної підприємницької діяльності та їх особливості.

Мале підприємництво у ринковій економіці. Особливості становлення, тенденції та проблеми розвитку в Україні. Соціально-економічна роль і значення підприємництва у структурі ринкової економіки. Необхідність, сутність та напрями державної підтримки малого підприємництва в Україні. Культура підприємницької діяльності. Підприємець як визначальна особистість у бізнесі.

Тема 3. Підприємство як основна ланка ринкової економіки.

Підприємство як суб'єкт господарювання, як господарська система і як форма реалізації підприємництва. Цілі підприємства та вимоги до них.

Правові основи функціонування. Законодавчі акти, що слугують базою

функціонування підприємства. Господарський кодекс України, зміст (основні засади господарської діяльності, суб'єкти господарювання, майнова основа, господарські зобов'язання, відповідальність за порушення, особливості правового регулювання в окремих галузях господарювання, зовнішньоекономічна діяльність, спеціальні режими господарювання).

Режим створення і реєстрації підприємства, господарської діяльності, взаємовідносин з державою, ліквідації і реорганізації суб'єктів господарювання. Статут підприємства. Колективний договір.

Підприємство як суб'єкт господарювання, як господарська система і як форма реалізації підприємництва. Цілі підприємства та вимоги до них.

Правові основи функціонування. Законодавчі акти, що слугують базою функціонування підприємства. Господарський кодекс України, зміст (основні засади господарської діяльності, суб'єкти господарювання, майнова основа, господарські зобов'язання, відповідальність за порушення, особливості правового регулювання в окремих галузях господарювання, зовнішньоекономічна діяльність, спеціальні режими господарювання).

Режим створення і реєстрації підприємства, господарської діяльності, взаємовідносин з державою, ліквідації і реорганізації суб'єктів господарювання. Статут підприємства. Колективний договір.

Тема 4. Види підприємств, їх організаційно-правові форми.

Види підприємства за окремими класифікаційними ознаками – мети та характеру діяльності, формою власності, приналежності капіталу в статутному фонді, способу утворення та формування статутного фонду, кількості працюючих та обсягу валового доходу від реалізації продукції, ступеня залежності від іншого підприємства, галузевої приналежності, правового статусу та форми господарювання.

Поняття та ознаки добровільних об'єднань підприємств. Організаційно-правові форми господарських об'єднань: асоціація, корпорація, консорціум, концерн, картель, синдикат, трест, асоційовані підприємства, холдинг, фінансова група.

Тема 5. Зовнішнє середовище діяльності підприємства.

Вплив зовнішнього оточення на діяльність підприємств. Поняття і складові компоненти середовища господарювання. Чинники мікросередовища та особливості їх впливу на діяльність економічних суб'єктів. Мезосередовище та його чинники.

Макросередовище господарювання і його чинники. Особливості дії чинників макросередовища. Демографічні, природні, науково-технічні, економічні, екологічні, політичні та міжнародні чинники та їх урахування в підприємницькій діяльності.

Методичні підходи до оцінювання середовища господарювання підприємства. PEST-аналіз та методика його проведення. Методика складання профілю чинників мікро-, мезо- та макросередовища.

Тема 6. Ринок і продукція.

Ринок: сутність, функції, форми та структура. Принципи поведінки суб'єктів господарювання на ринку.

Товар і товарний ринок: сутність, класифікація. Поняття асортименту і номенклатури продукції. Вимірники продукції. Показники обсягу продукції (послуг): товарна, валова, реалізована, чиста продукція.

Поняття маркетингу, його концепції та різновиди. Система маркетингу та маркетингова діяльність підприємства. Попит: поняття, методи оцінювання та прогнозування

Тема 7. Товарна та цінова політика підприємств.

Товарна політика підприємства: поняття та складові. Товарні стратегії та їх зміст. Життєвий цикл товару. Види життєвих циклів товару. Формування асортименту товарів та управління ним.

Поняття бренду. Технологія його створення та розвитку. Імідж товару на ринку та

інструменти його створення: торговельна марка, упаковка, маркування та кодування товару, реклама, перед- та після продажний сервіс.

Ціна на продукцію (послуги): сутність, функції, аналіз ціноутворюючих чинників. Загальні та специфічні чинники ціноутворення. Характеристика основних видів цін. Роль держави у процесі ціноутворення.

Ціноутворення: поняття та методи ціноутворення. Технологія розробки та обґрунтування цінової стратегії підприємства.

Цінова політика підприємства: сутність, пріоритетність у ринковій економіці. Різновиди цінової політики. Види цінової диференціації. Нормативно-правова база ціноутворення в Україні.

Тема 8. Структура та управління підприємством.

Виробнича і загальна структура. Поняття і вплив структури підприємства на ефективність його функціонування. Виробнича структур підприємства та чинники, що її визначають. Принципи класифікації виробничої структури. Характеристика загальної структури підприємства

Загальне поняття управління підприємством. Функції і методи управління. Особливості підприємства як системи. Системний підхід до визначення складу функцій управління. Єдність і взаємодія функцій управління.

Сутнісна характеристика та основні складові функції планування. Складові організаційної діяльності підприємства. Сутнісна характеристика мотивації. Модель процесу мотивації. Поняття і основні етапи процесу контролю.

Методи управління як інструменти впливу на працівників підприємства та реалізації системи інтересів. Зміст економічних, організаційно-розпорядчих та соціально-психологічних методів управління. Організаційні форми реалізації методів управління.

Тема 9. Прогнозування та планування діяльності підприємства.

Сутність і методи прогнозування. Основні напрямки прогнозування товарного ринку підприємства. Макроекономічне програмування.

Загальна характеристика планування. Принципи та методи планування. Планування діяльності підприємства. Система планів підприємства. Методи розрахунку планових показників.

Стратегія розвитку підприємства. Сутність стратегічного планування, його етапи. Місія і стратегічні цілі підприємства. Генеральна стратегія підприємства та її різновиди. Функціональна стратегія.

Тактичне планування діяльності підприємства. Методи тактичного планування. Зміст тактичних планів. Бізнес плани підприємства, їх роль та призначення.

Оперативне планування поточної діяльності підприємства. Порядок розробки оперативного плану.

Тема 10. Земельні ресурси та ефективність їх використання.

Особливості землі як засобу виробництва. Види, земельних угідь. Характеристика земельних угідь. Визначення економічної оцінки землі. Грошова оцінка землі.

Економічна ефективність використання земель у сільськогосподарському виробництві, система показників її оцінювання. Основні напрями підвищення економічної ефективності використання земельних угідь у сільському господарстві.

Ринок землі в Україні: сутність, завдання, функції.

Тема 11. Персонал аграрних підприємств.

Поняття персоналу в контексті економічних понять трудових ресурсів, кадрів, трудового потенціалу та ін. Категорії персоналу підприємств (керівники, спеціалісти, службовці, робітники). Поділ персоналу за професіями і кваліфікацією. Визначення чисельності працівників управління, спеціалістів і службовців для підприємств різних розмірів, сфер діяльності та форм власності. Розрахунки чисельності окремих категорій робітників виробничих підприємств.

Методи оцінки й добору працівників для підприємств чи інших суб'єктів господарювання. Форми й ефективність підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації персоналу (кадрів). Досвід формування та забезпечення ефективного використання кадрового потенціалу підприємств.

Тема 12. Продуктивність, мотивація та оплата праці в аграрних підприємствах.

Економічна категорія продуктивності праці. Методи вимірювання та показники продуктивності праці, їх переваги та недоліки, сфери застосування. Класифікація чинників та резервів зростання продуктивності праці. Система розрахунків можливого зростання продуктивності праці.

Вимоги до системи мотивації праці. Концептуальна характеристика моделей мотивації трудової діяльності. Методи мотивації трудової діяльності.

Соціально-економічна сутність заробітної плати та її функції. Механізм державного регулювання оплати праці. Структура заробітної плати. Особливості організації оплати праці на підприємстві. Тарифна система оплати праці. Форми і системи заробітної плати. Особливості преміювання персоналу. Особливості безтарифної системи оплати праці.

Тема 13. Основний капітал.

Капітал як економічний ресурс підприємства. Сутність та класифікація основного капіталу підприємства. Класифікація основних засобів за ознакою функціонального призначення та участі у виробничих процесах. Видова (технологічна) структура основних засобів, фактори й тенденції динаміки на підприємствах.

Первісна, відновна й залишкова вартість основних засобів. Індексація основних засобів.

Фізична суть техніко-економічного старіння знарядь праці та форми запобігання цьому (ремонт, модернізація, заміна). Амортизація основних засобів. Норми амортизаційних відрахувань. Оцінка доцільності витрат на періодичний ремонт, модернізацію й заміну виробничого устаткування. Розширене відтворення основних засобів їх технічним переозброєнням, реконструкцією, розширенням і новим будівництвом.

Соціально-економічне значення і системи показників ефективності відтворення та використання основних засобів. Напрямки інтенсифікації створення та шляхи ліпшого використання основних засобів підприємства за нормальних умов господарювання.

Тема 14. Оборотний капітал аграрних підприємств.

Оборотний капітал: сутність, елементний склад, структура та джерела формування. Характеристика виробничих запасів, напівфабрикатів власного виготовлення, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів. Нормування витрат та розрахунки необхідного обсягу оборотного капіталу підприємства. Показники та шляхи кращого використання сировини, матеріалів, палива тощо. Сучасна політика ресурсозбереження.

Оборотні кошти підприємств, їх кругообіг. Оцінка структури оборотних коштів. Класифікація оборотних коштів. Нормування оборотних коштів. Класифікація нормативів. Принципи нормування. Методи розрахунку нормативів.

Ефективність використання оборотних коштів. Заходи підвищення ефективності використання оборотних коштів.

Тема 15. Інтелектуальний капітал.

Поняття капіталу та інтелектуальної власності. Об'єкти інтелектуальної власності. Їх характеристика. Умови охорони здатності та охоронні документи на об'єкти промислової власності. Порядок трансформації інтелектуальних продуктів в інтелектуальний капітал.

Нематеріальні активи підприємства, їх ознаки. Основні види та їх характеристика. Реалізація права власності на об'єкти інтелектуальної власності. Ліцензії: сутність, види.

Порядок та способи визначення ліцензійної винагороди. Основні види ліцензійних платежів.

Оцінювання вартості нематеріальних активів. Її особливості. Класифікація методів оцінювання вартості нематеріальних активів.

Тема 16. Інвестиції.

Сутність і значення інвестиційної діяльності підприємства. Суб'єкти і об'єкти інвестиційної діяльності, її правове регулювання. Сутність, структура та класифікація інвестицій.

Джерела формування інвестицій. Визначення необхідного обсягу інвестицій. Обґрунтування джерел фінансування та обчислення необхідного обсягу капітальних вкладень відповідно до можливих варіантів економічної ситуації на ринку і підприємстві.

Основні форми державного регулювання інвестиційної діяльності. Завдання і функції інвестиційного менеджменту.

Методичні засади оцінювання ефективності реальних інвестицій. Еволюція поглядів на оцінювання ефективності реальних інвестицій.

Тема 17. Інноваційна діяльність підприємства.

Поняття і змістова характеристика інноваційних процесів. Новини і нововведення, їх сутність і первісні імпульси виникнення. Виокремлювані види інноваційних процесів (новин, нововведень): технічні, організаційні, економічні, соціальні, юридичні. Локальні та глобальні новини (нововведення). Взаємозв'язок окремих видів інноваційних процесів. Вплив новин (нововведень) на виробництво, будь-яку господарську і підприємницьку діяльність.

Сутнісне тлумачення науково-технічного прогресу (поступу) (НТП). Пріоритетні напрями НТП: прогресивні базові технології; синтетичні, композиційні і надчисті матеріали; ядерна та інші нетрадиційні види енергії; робототехнічні комплекси та гнучкі автоматизовані системи; комплексна автоматизація та комп'ютеризація виробництва і процесів управління.

Економічний ефект як узагальнюючий показник ефективності технічних нововведень. Вартісна оцінка результатів використання нових засобів і предметів праці. Сумарні витрати на реалізацію технічних нововведень. Урахування чинника часу при визначенні ефективності технічних нововведень. Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

Тема 18. Матеріально-технічна база та матеріально-технічне забезпечення аграрних підприємств.

Характеристика матеріально-технічної бази виробництва. Структура її, характеристика її складових, тенденції розвитку. Управління техніко-технологічною базою підприємства. Технічний розвиток підприємства, його форми. Оцінка технічного рівня. Показники рівня розвитку техніко-технологічної бази підприємства.

Поняття виробничої потужності підприємства, її види. Чинники, що впливають на її формування. Принципи розрахунку виробничої потужності. Методичні підходи щодо визначення виробничої потужності різногалузевих підприємств. Особливості її визначення у сільськогосподарських підприємствах. Оцінювання досягнутого рівня використання виробничої потужності підприємства. Установлення й регулювання резервних потужностей на підприємствах різних галузей економіки.

Логістичний підхід до управління ресурсами підприємства. Мета, завдання та функції логістичної діяльності. Різновиди логістики. Матеріальний потік та його різновиди. Показники матеріального потоку. Матеріально-технічне забезпечення виробництва: сутність, форми, системи. Обчислення потреби у матеріалах. Регулювання та формування запасів. Методика визначення оптимальної партії поставки ресурсів.

Внутрішньовиробничі логістичні системи. Управління матеріальним потоками. Системи планування виробничих ресурсів.

Тема 19. Організація операційної діяльності.

Поняття операційної діяльності, принципи її організації та структура. Характеристика типів та методів організації виробництва. Організація допоміжних та обслуговуючих господарств. Склад операційної системи сільськогосподарських підприємств. Комплексна підготовка виробництва.

Визначення і структура виробничого циклу. Методика обчислення тривалості виробничого циклу. Залежність тривалості виробничого циклу від величини виробів і засобу поєднання технологічних операцій. Економічне значення і напрямки скорочення тривалості виробничого циклу.

Операційна система виробництва продукції рослинництва. Методика визначення її ефективності. Операційна система виробництва продукції тваринництва. Методика визначення її ефективності. Планування операційних процесів. Операційна стратегія: завдання, чинники формування.

Тема 20. Сучасні форми організації виробництва.

Сутність, завдання та функції організації виробництва. Виробничий процес як основа діяльності підприємства. Складові елементи виробничого процесу. Основні, допоміжні та обслуговуючі процеси. Їх призначення і особливості. Виробничий процес як сукупність виробничих операцій. Дискретні та безперервні виробництва.

Принципи раціональної організації виробничого процесу. Ознаки поділу виробництва на типи. Характеристика типів виробництва. Діалектика розвитку типів виробництва. Вплив типу виробництва на його ефективність.

Спеціалізація та галузева структура сільськогосподарських підприємств. Методика визначення рівня спеціалізації. Вплив концентрації виробництва на ефективність сільськогосподарського виробництва. Види концентрації, система показників її оцінювання. Агропромислова інтеграція: сутність, форми, значення. Кооперування та комбінування виробництва. Диверсифікація сільськогосподарського виробництва: сутність, види, чинники, значення та методика оцінювання.

Тема 21. Виробнича та соціальна інфраструктура.

Сутність інфраструктури підприємства. Виробнича інфраструктура підприємства її значення. і соціальна. Система технічного обслуговування виробництва, її склад та характеристика структурних елементів.

Відтворення та розвиток виробничих та інфраструктурних об'єктів підприємства. Капітальне будівництво та його сфери. Основи планування його. Кошторисна вартість будівництва. Проект капітального будівництва. Етапи і стадії проектування об'єктів виробничого і соціального призначення.

Соціальна інфраструктура та соціальна діяльність підприємства.

Тема 22. Витрати підприємства.

Загальна характеристика витрат. Склад витрат, які включають у собівартість. Класифікація витрат. Система управління витратами.

Кошторис підприємства і собівартість продукції.

Собівартість окремих виробів. Калькулювання і його місце в економічних розрахунках. Вибір калькуляційних одиниць. Склад і зміст статей калькуляції, методика їх обчислення. Способи розподілу непрямих витрат. Проблеми і напрямки удосконалення планування. Ціна на продукцію. Методи ціноутворення.

Тема 23. Фінансово-економічні результати діяльності суб'єктів господарювання.

Фінансові результати як критерій досягнення мети підприємства. Загальна характеристика фінансової діяльності підприємства. Показники фінансових результатів і фінансового стану. Дохід. Обчислення величини доходу і порядок його розподілу.

Прибуток і рентабельність. Розподіл прибутку. Рентабельність діяльності підприємства, її різновиди і методи обчислення.

Методика аналізу фінансово-економічного стану підприємства. Оцінювання ділової активності, фінансової стійкості та ліквідності.

Тема 24. Інтегральна ефективність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність.

Поняття і види ефективності. Критерій ефективності. Мультиплікаційна ефективність діяльності підприємства. Система показників для оцінки ефективності виробництва. Вимірювання ефективності застосовуваних і споживаних ресурсів підприємства. Чинники зростання ефективності. Класифікація і суттєва характеристика зростання ефективності виробництва. Сучасні напрямки ефективного використання окремих видів виробничих ресурсів та ефективності господарювання.

Суть процесу відтворення. Види відтворення. Особливості відтворення в аграрній сфері економіки. Розширене відтворення та його типи. Форми інтенсивного відтворення. Роль земельної ренти, амортизаційних відрахувань, кредитів у розширеному відтворенні. Нагромадження: поняття, види. Ефективність нагромадження. Державне регулювання відтворувального процесу у сільському господарстві.

Конкурентоспроможність продукції та її оцінка. Економічна суть якості продукції. Споживча вартість і технічний рівень. Показники якості окремих видів і всієї сукупності продукції, методика їх обчислення.

Система забезпечення конкурентоспроможності продукції (послуг). Управління конкурентоспроможністю підприємства.

Тема 25. Сучасні моделі розвитку підприємств.

Роль та характеристика розвитку підприємств. Видові прояви процесів розвитку на підприємстві та їх класифікація. Теорії розвитку підприємства: «спрямованого розвитку», «циклічного розвитку», «життєвого циклу».

Методика аналізу процесів розвитку на підприємстві. Матриця оцінювання господарських ситуацій. Методика BSC. Визначення вартості бізнесу. Розвиток підприємства згідно з концепцією вартості бізнесу, «кризового розвитку», «горизонту розвитку».

Загальні моделі розвитку сучасних підприємств.

Тема 26. Трансформація та реструктуризація підприємств.

Структурна перебудова підприємства, шляхи її здійснення. Характеристика, принципи та методичні основи трансформації підприємств і об'єднань. Принципи трансформації. Форми трансформації. Активізація розвитку бізнес процесів.

Процес реструктуризації: особливості, основні форми та види, їх характеристика. Стратегічна реструктуризація. Оперативна реструктуризація. Етапи проведення реструктуризації. Альтернативні варіанти проведення реструктуризації. Проект реструктуризації: особливості розробки та реалізації. Санація підприємства, її класична модель. Критерії вибору варіанту санації. Способи санації.

Сутність банкрутства підприємства. Причини виникнення банкрутства. Ознаки банкрутства. Форми банкрутства: умисне, фіктивне, явне, штучне банкрутство.

Ліквідація підприємства. Загальна характеристика процесу організації ліквідації банкрута. Управління майном боржника. Організаційно-економічні заходи черговість задоволення претензій кредиторів. Форми ліквідації підприємств банкрутів.

Тема 27. Стратегічний потенціал підприємства.

Потенціал підприємства. Стратегічний потенціал підприємства: сутність, ознаки, класифікація. Механізми та резерви формування, використання, поповнення, удосконалення. Процес формування стратегічного потенціалу та його етапи. Механізм використання стратегічного потенціалу та його принципи.

Методика оцінки стратегічного потенціалу підприємства. Методи оцінки конкурентоспроможності, статистичні, економіко-математичні, економетричні методи, методи стратегічного аналізу, методи оцінки вартості підприємства та втіленого в ньому потенціалу, методи менеджменту, економічні методи.

Синергія як передумова ефективного управління стратегічним потенціалом підприємства. Синергія та синергічний ефект.

Тема 28. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства.

Загальні характеристика ЕБП. Поняття економічної безпеки. Основні цілі економічної безпеки підприємства. Структурні елементи економічної безпеки підприємства та організація їх взаємодії.

Оцінка рівня економічної безпеки підприємства. Загальна методологія оцінки ЕБП. Аналіз та оцінка досягнутого рівня ЕБП.

Напрямки забезпечення ЕБП по функціональним складовим. Загальна характеристика фінансової, інтелектуальної та кадрової складових. Визначення функцій таких складових як техніко-технологічна, політико-правова та інформаційна. Схема організації екологічної та силової складових.

Служба безпеки фірми (підприємства, організації). Принципи організації служби безпеки. Ключові завдання організації. Функції та об'єкти управління безпекою.

3. Рекомендована література

Основна

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу – К.: КНЕУ, 2014. – с.624
2. Бойчик І.М. Економіка підприємств – Львів: Сполом, 1998. – с.221
3. Бойчик І.М. Економіка підприємства. – К.: Атака – 2007. – 528 с.
4. В.П. Галушко. Виробнича економіка – Вінниця: Нова книга, 2005. – с.400
5. Войтов А.Г. Экономика – Москва: Маркетинг, 1999. – с.492
6. Гетьман О.О. Економіка підприємства – К.: ЦУЛ, 2006. – с.488
7. Грузинов В.П. Экономика предприятия – Москва: Финансы и статистика, 2009. – с.206
8. С.Ф. Покропивний. Економіка підприємництва. Збірник практичних задач і конкретних ситуацій – К.: КНЕУ, 2006. – с.328
9. І.М. Бойчик. Економіка підприємництва – К.: Каравела, 2009. – с.291
10. П.П. Руснак. Економіка підприємництва. – Біла Церква, 2003. – с.256
11. С.Ф. Покропивний. Економіка підприємництва – К.: КНЕУ, 2000. – с.528
12. Коваленко Н.Я. Экономика сельского хозяйства с основами аграрных рынков – Москва: ЭКМОС, 1999. – с.447
13. Козырев В.М. Основы современной экономики – Москва: Финансы и статистика, 1999. – с.367
14. Мазаракі А.А., Лігоненко Л.О., Ушакова Н.М. Економіка торговельного підприємства. Підручник. – К., 2005. – 797 с.
15. Менар К. Экономика организаций – Москва: ИНФРА, 1996. – с.160
16. Меньшиков С. Новая экономика: основы экономических знаний – Москва: Междунар. Отношения, 1999. – с.400
17. Мацибора В.І., Збарський В.К., Мацибора Т.В. Економіка підприємства: Навч. Посібник. – К.: Каравела, 2008. – 312 с.
18. Устенко О.Л. Экономика предприятия – К.: МАУП, 1999. – с.43
19. Примак Т.О. Економіка підприємства. Навчальний посібник. – К.: Вікар. – 2008. – 179 с.
20. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Каравела, 2004. – 568 с.
21. Манів З.О., Луцький І.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Знання, 2006. – 580 с.
22. Економіка підприємства: Підручник/ За ред.. А.В.Шегди. – К.: знання, 2006. – 614 с. – К.: Каравела, 2004. – 568 с.

Допоміжна

1. Адамчук В.В. Экономика и социология труда Москва: ЮНИТИ, 1999. – с.400
2. Асаул А.Н. Методологические принципы институциональных взаимодействий субъектов рынка как открытых «живых» систем в концепции информационного общества Т. 51 – СПб, 2004. – с. 223

3. Асаул А.Н. Экономика недвижимости – СПб: Гуманистика, 2003. – с. 406
4. Асаул В.В. Научные основы концепции экономической инновационной стратегии строительных организаций на основе интеграционных процессов – СПб, 2005. – с. 195
5. Асаул В.В. Самоорганизация и экономическая интеграция: общин точки – Москва: Academia, 2004. – с. 186
6. Березін О.В. Проблеми формування продовольчого ринку України – К.: Вища школа, 2002. – с. 211
7. Гаджелевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств – К.: Кондор, 2004. – с. 180
8. Крушельницька О.В. Управління матеріальними ресурсами – К.: Кондор, 2003. – с. 162
9. Дем'яненко С.І. Менеджмент виробничих витрат. – К.: КНЕУ, 1998. – 264 с.
10. Панасюк Б.Я. Я – економіст – К.: Аграрна наука, 2005. – с. 400
11. Політика і розвиток сільського господарства в Україні – К.: Альфа-Принт, 2001. – с. 312
12. Попов Н.А. Экономика с/х производства с основами рыночной экономики и сельского предпринимательства – Москва: ЭКМОС, 1999. – с.351
13. Поточні одиничні розцінки до ресурсних елементних кошторисних норм на будівельні роботи – Днепропетровск, 2001. – с.284
14. Продовольственная безопасность Украины: состояние, механизм обеспечения, проблемы. – Луганськ, 2004. – с.176
15. Прыкин Б.В. Новейшая теоретическая экономика. Гиперэкономика – Москва:Банки и биржи, 1998. – с.443
16. Ревинский И.А. Курс экономики – Новосибирск: НГПУ, 1999. – с.283
17. П.Т. Саблук. Ринок продовольства: проблеми формування і розвитку – К.: УкрІНТЕР, 1993. – с.236
18. Селезнев В.В. Основы рыночной экономики: Власть. Право. Предпринимательство. Финансы. Налоги. Маркетинг. Менеджмент. Торговля. Реклама. Преступность. – К.: К.А.С.К., 1999. – с.544
19. Сприяння сталому економічному зростанню в Україні – К.: Альфа-Принт, 2001. – с.345
20. І.Ю. Сіваченко. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств – К.: ЦУЛ, 2006. – с.456

Інформаційні ресурси

1. Сайти періодичних видань: «Економіка України», «Економіка АПК», «Все про бухгалтерський облік».
2. <http://www.rada.kiev.ua>. – веб-сторінка Верховної Ради України.
3. <http://www.gov.ua>. – веб-сторінка Кабінету Міністрів України.
4. <http://www.minagro.kiev.ua>. – веб-сторінка Міністерства агропромислової політики України.
5. <http://www.me.gov.ua/kaznach./plsq1/kaza.a.10> – веб-сторінка Головного управління державного казначейства України.
6. <http://www.ukrstat.gov.ua> – веб-сторінка Державного комітету статистики України.
7. <http://www.bookz.com.ua>
8. http://library.tneu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=245
9. <http://www.pmpofy.ru/>
10. <http://www.pmdoc.ru/>
11. <https://books.google.com.ua> (Microsoft Project 2013 в управленні проектами (перечень ресурсів Інтернета, посвящених управленню проектами)).